

LELKÜNK TÜKRE – KECSKEMÉTI TÁNCAINK

A Csík Zenekar után idén a Kecskemét Táncegyüttes kapta meg a Kodály-díjat, melynek ünnepélyes átadása október 2-án, a Város Napján lesz. Az együttesben folyó művészi munka, az utánpótlásrendszer kiépítése, Kecskemét és környéke táncanyagának gyűjtése és színpadra állítása, s az olyan egész estés színházi táncműsorok készítése, mint a „Kecskeméti zöldvásáron”, a „Kétvízköze” vagy a Kodály Zoltán tiszteletére 2009-ben összeállított „Visszatekintés”: mind szerepet játszottak a díj odaítélésében. A „Kiválóan Minősített Együttes” a legutóbbi Országos Néptánc Fesztiválon II. helyezést és kiemelt nívódíjat szerzett, sőt művészeti vezetői és művészeti asszisztensei, köztük a Hunyadivárosban élő Böde István is, alkotói nívódíjat kaptak.

Az, hogy a Kodály-díjas Csík Zenekar után épp a szintén Kodály-díjas Kecskemét Táncegyüttes lép színpadra a VI. Hunyadivárosi Napok megnyitóján, véletlen párhuzam, de annál nagyobb öröm – amit még jobban emel annak tudata, hogy a fellépő tagok között szép számmal vannak hunyadivárosi fiatalok is. Őket kértük fel – vezetőjünkkel együtt – egy közös beszélgetésre.

- Változott-e az idők során a táncegyüttes célja, orientáltsága? – kérdeztük Lukács László néptáncpedagógust, az együttes művészeti vezetőjét.

- Kismértékben igen, de az alapkoncepció semmiképpen. Továbbra is a Kárpát-medence magyar és más nemzetiségű népeinek táncait szeretnénk színpadra állítani, lehetőleg minél autentikusabb formában, de tény, hogy kitekintgetünk a néptánc és komolyzene határán álló színpadi és tematikus táncok felé is. Szülőhazánk eredeti táncainak megtalálásához, rekonstruálásához és színpadra állításához saját gyűjtőmunkával is gazdagított, hiteles forrásokra támaszkodunk. Kezdeményezésünkre megszületett és elkészült az egykori parasztpolgári női és férfi viselet rekonstrukciója is. Az összegyűlt anyag végső kiaknázása eredményezte a „Kétvízköze – Lelkünk tükre” című műsorunkat. Bízom abban, hogy a sok szálon folytatott kutatómunka itt-ott még feldob egy-egy új adalékot, de időben előrehaladva ennek a valószínűsége egyre kisebb. Kecskemét és környéke viszonylag hamar polgárosodott, kivesztek a táncos kultúra hagyományai. Élő kultúraként a paraszti táncok világának nyoma ma már fellelhetetlen. Talán még Erdélyben élnek olyan emberek, akiket meg lehet próbálni „táncra-szóra bírni”. Az itt élő idős generáció óvó-szerető gondoskodással őrzi a régi paraszti kultúra emlékeit.

- Tanítványként, később oktatóként, s ma a táncegyüttes vezetőjeként régóta érzékeli a néphagyományok őrzésének társadalmi közegét. Hogyan változott ez az idők folyamán?

- Egy uniformizált, felszínes „világkultúrával” körülvelt világban élünk, amelyben időnként fellángol a nemzeti önazonosságunk forrását jelentő népi kultúra iránti érdeklődés. A civil társadalom részéről ennek hulláma hol erősödik, hol alábbhagy. Ahogyan a rendszerváltás időszakában, ma megint kifejezetten divat lett ezzel foglalkozni, zászlóra tűzni, s hangzatos szövegeket hangoztatni hozzá. Külön üzletág épült ennek a meglovagolására. Bízom benne, hogy ez a fajta nemzeti öntudatra ébredés – s ezt most nem pejoratív értelemben mondom – a korábbiaknál tartósabb lesz. Nagy szükségünk van ugyanis arra, hogy a népi kultúra ránk hagyományozódott kincseit értő szemmel őrizzük, s ennek szellemében, ennek értékvonala mentén alakítsuk jövő életünket.

Számunkra a kezdetektől egyértelmű volt, hogy van saját és sajátos kultúránk. Ennek egyik kifejeződése, nélkülözhetetlen része a néptánc, amit szinte senkinek nem kell úgy tanulni, mint a sakkot vagy a mazsoretet. Egy ősi kódolással szinte a génjeinkben van, úgymond: táncbéli anyanyelvünk.

- Könnyű-e a nyelvőrákra, karatéra járó mai gyerekeket a próbateremben tartani?

- Jelenleg öt csoportban 180 taggal folyik a képzés, és Izsákon, Szabadszálláson, Fülöpszálláson is tanítók néptáncot. Észrevehető különbség van a városi és vidéki gyerekek manipulatív készségében, mozgáskoordinációjában, alkalmazkodó képességében – az utóbbiak javára. A táncfoglalkozásokat mindig a népszokások, népi játékok megismertetésével indítjuk. Eközben is tapasztalható, hogy a vidéki gyerekek felszabadultabban és természetesebben tudnak játszani. A városiak már nehezebben, és – talán az őket körülvevő sikerorientált világ hatására – a játékszabályokat sokszor fordítva értelmezik. Például ha a népi játék lényege az, hogy a végén ne ők legyenek a körbefutók, addig mesterkednek, míg mégiscsak ők futnak utolsónak. A média is azt sulykolja beléjük, hogy mindig ők legyenek a középpontban, ebből pedig nehezen születik magasabb szempontoknak alárendelt közös (közösségi) produkció. Másfél évtizedes oktatói pályafutásom tapasztalatából azt kell, hogy mondjam: egyre nehezebb a dolgunk. Egyre nehezebb ezt a kultúrát átadni úgy, ahogy az eredetében még megvolt. A 12-14 éves életkor a választóvíz. Ha ebben az időszakban meg tudjuk fogni a gyerekeket, akkor általában már itt maradnak. Megváltozott igényeikhez alkalmazkodva, más megközelítéssel, több oldalról szemléltetve, magyarázva próbáljuk tanítani, rávezetni őket arra, ami ennek az egésznek megváltoztathatatlan lényege. A hagyomány: az hagyomány. Itt nincs helye a liberalizmusnak. Ha a kialakult szokások okait nem is tudjuk mindig, az nyilvánvaló, hogy tiszteletben kell tartani. Lassan újratanítjuk annak a szónak a jelentését is, hogy tisztelet. A szülőknek pedig azét a szóét, hogy „érték”, mert az a látásmód, az a felfogás, az a végtelen bölcsességet rejtő életszemlélet, ahogyan a paraszti kultúrában elődeink éltek: érték. Kicsit kisarkítva elmondható, hogy aki a Kecskemét Táncegyüttesben megfordult, már más hozzáállással, más szemlélettel nézi a világ dolgait. Mindegyikük hordoz magában egy olyan pluszt, ami a tudáson és értékek tiszteletén alapuló életfelfogás alapja.



A táncegyüttes hunyadivárosi tagjait arról kérdeztük, hogyan kerültek kapcsolatba a néptáncal, s mit táncolnak a legszívesebben:

Mátrai Anna: Első osztályos koromtól jártam néptáncra a Hunyadi János Általános Iskola tanulójaként, ahol 1988-tól 2001-ig Bedöcsné Szabó Rita volt az iskola néptáncpedagógusa. A táncegyüttes gyermek és ifjúsági korosztályú táncosai 1999-től művészeti iskola keretében sajátítják el a néptánc alapjait, ide kerültem én is ötödik osztályos koromban. Ez az Erdei Ferenc Művelődési Központban működött. Nagyon sokféle táncot tanultunk, s mindegyiket szívesen táncoltuk is. Talán ezért is nem alakult ki „kedvenc” táncom.

Szaszkó Benedek: A szüleim a nyolcvanas évek nagy táncművészeti mozgalmai révén ismerték meg egymást. Innen jött a családukba a néptánc szeretete. Kis túlzással: már a lételem is ennek köszönhető. Kilencévesen beíratk a művelődési ház néptánc-foglalkozásaira, s jelenleg már a táncegyüttes gerincét alkotó „nagy együttesben” táncolok. Egy táncművészeti táborban ismerkedtem meg közelebbről az erdélyi, felcsíki táncokkal, amelyek azóta is a legkedvesebb táncaim közé tartoznak. Nagyra értékelem, hogy a Kecskemét Táncegyüttesrel akkor is eljutunk erdélyi táncművészeti táborokba, ha épp nem kell ott fellépniük. Annak idején a Csík Zenekar tagjai is a Kecskemét Táncegyüttesben táncoltak, s a zenekar ma már világhírű. Amikor kísérnek bennünket, nagyon felemelő érzés velük együtt lenni a színpadon.

Csík Dia: Én is a Hunyadi Iskolában kezdtem néptáncolni, s felső tagozatban Annával együtt jártam a művészeti iskolába. A most megszólalókon kívül még a testvérem, Melinda, Kürtösi Enikő, Kállai Máté, Szalontai Kata, Baranyi Zsófi és Baranyi Edit élnek a Hunyadvárosban. Már tizenhárom éve táncolok. Nagyon szeretem és folytatom, amíg csak lehet. A felnőtt csoport tagjaként péntek este és szombat délelőtt vannak a próbáink, mert köztünk már sok az egyetemista, akik csak így tudnak visszajárni. Az alapító tagoknak 2006-ban, a harmincéves évforduló kapcsán volt egy nosztalgia-fellépésük, amely olyan jól sikerült, hogy a 43-58 éves táncosok megalakították a Parázs táncscsoportot. Így már tényleg elmondható, hogy innen nem lehet kiöregedni.

Böde István: Szintén a Hunyadiban kezdtem. Az akkor Bedőcsné Szabó Rita és Csuma Sándor által vezetett néptánc tanfolyam azóta már átkerült a Mátyás Iskolába a Kodály Iskola Néptáncművészeti Tanszakának kihelyezett tagozataként. Én életkoromnál fogva előbb kerültem a Kecskemét Táncgyűttesbe és csak utána az akkor induló művészeti iskolába. Tizennyolc éve táncolok, és két éve vagyok az együttes művészeti asszisztense. Nagyon jó itt a közösség. Ez fontos, mert más városokba kerülve is visszahúzza ide a táncosokat. Kedvenceim a helyi táncok. Magam is részt vettem a gyűjtésükben. Nagy segítségemre volt ebben az 1932-es születésű nagymamám, aki sokat mesélt a régi táncszokásokról, főleg a lakodalmakról, sőt egyszer még sikerült őt meg is táncoltatnom. A tőle szerzett ismereteket, motívumokat a feldolgozás során beépítettük a táncunkba. Az együttes „Kétvízköze” című műsorába Adler Írisszel készítettünk egy koreográfiát, melyben a húszas évektől a hatvanas évekig bemutattuk Kecskemét és környékének legjellemzőbb táncait.

Kada Erika